

1758 Fredrik Goldevin

Bruennech selger Værnes til Goldevin den 16.mars 1758 for 1 900 riksdaler. Det fortelles ikke meget om Goldevin, men vi vet han var til stede på en befaringsforretning den 26.mai i 1759 etter krav fra neste eier, Herr Wessel. Goldvin eide Værnes i knappe sju måneder.

Flensburgerene inntar Trøndelag

Etter all krigingen var folket utarmet. Det kunne ikke bli verre, det måtte gå mot bedre tider uansett. Landet ble åpent og lokket til seg mennesker med ideer og kapital. Skogen fikk sin verdi, og bergverksdrift og andre næringer ble effektivisert gjennom utlendingene. Det ble nesten en form for invasjon fra Schlesvig/Holstein. Hvorfor ble det slik? Fordi vi lå nede og utarmet. Krigene på kontinentet førte til samhandel og nye «oppfinnelser», slik krig alltid har gjort. Men først og fremst fordi reformasjonen i 1536 medførte at kirkas gods gikk over i kongens eie. Kongen hadde bruk for penger etter all krigføringen og sitt ødslende hoffliv. En kan derfor si at kongen ble tvunget til å selge unna ervervede kirke- og klostergods over hele Norge. Dermed lå markedet åpent for en ny «jordadel». Fleinsburgeren og andre utnyttet kongens pengene og la under seg jord og gårder utover i de trønderske bygder - mens de slo seg ned i Trondheim, hvor de i ly av en rekke privilegier kom til å dominere det trønderske næringslivet i et helt århundre. Den dag i dag sitter etterkommere av disse fortsatt sentralt i deler av handelslivet i Trondheim, og har plantet sin sæd i dobbelforstand utover bygdene, hvis familie- og slektsnavn indikerer. Det var trekk fra denne tiden Åsmund Olavson Vinje fortsatt så ute i bygdene hundre år senere, da han så frimodig refset stjørdalingene i sitt «ferdaminne» i 1860.

Jan Wessel - far til Tordenskiold

Jan Wessel, rådmann i Trondheim - kommer så på banen hva gjelder Værnes gård og annen gårdsamling i Stjørdal. Han gjorde Tangen til en base, og en kan ikke se bort fra at sønnen Peter, bedre kjent som Tordenskiold, startet sin sjøkarriere nettopp inne ved Tanghølen (Grohølet) der han var med far sin. - Jan Wessel hadde 18 barn som vokste opp ute på Ringve. Nummer 15 var William, som tidlig dro til sjøs, og fikk seg kone i Dublin, Frøken Eleonore de Bods. Denne William overtok etter hvert ansvaret for Det Wesselske Jordgods, innbefattende Værnes, hvor igjen hans uekte sønn (hadde ingen barn med sin irske frue) blir bonde på Værnes.

1758 Kaptein William Wessel

William Wessel overtar skjøte fra Goldevin den 14.november 1758 for 1 750 riksdaler. Frem til 1790 drives altså Værnes av den uekte sønnen til godseier William Wessel (sistnevnte bror til Tordenskiold) Tordenskiold var altså hans onkel. Hans mor var Berit Gunnarsdatter Dybvad fra Lånke. Denne William bodde for det meste på Tangen. Han eide i tillegg Sandfærhus hvor bygdetinget ble avholdt. Senere flyttet tinget med til Tangen. Drev også gjestgiveri på Bjerkan (gamleapoteket). - Den 26.mai 1759 er det befaringsforretning på Værnes etter krav fra Wessel. Innkalt ved stemming var Bruennech, sønnene hans og Fredrik Coldvin, som tidligere nevnt hadde Værnes noen få måneder. Ikke vet jeg hvorfor og hva som kom ut av denne forretningen, men en slik befaringsforretning tyder vel på at da gården ble solgt skjulte den mye forfall - og at de nye eiere kanskje følte seg litt lurt. Uansett utfallet så

bygde i alle fall William Wessel opp igjen Værnes Hovedgård, som nok var temmelig forfallen da han overtok.

Værnes Hovedgård ble også trolig påvirket av dårlige år. I 1772 snakkes det om et nytt «frostår». Et slikt år fikk dramatiske konsekvenser. Det vitner den skjeve fordelingen i manntallet om. Året etterpå døde 442 mot 122 fødsler. Det som skulle berge de fleste etter hvert var innførselen av poteten. De lærde har ikke blitt enige om når poteten kom til Stjørdal,

men mange vil ha det til at det var general Von Krogh på Leira som hadde den med til Trøndelag omkring 1770. Men tradisjonen vil ha det til at det var oberst Sejersted som først prøvde seg med poteter på Mæle i 1773. På denne tiden bodde i midlertid obersten på Geving gård (se side 53), slik at mye kan tyde på at det var til denne gården poteten kom først. Stjørdal skulle bli ei

riktig potetbygd, ikke bare den største i Trøndelag, men faktisk i hele landet. I 1812 var utsædsmengda i Stjørdalen ca. 180 tonn, som var det halve av hele Trøndelag. For hele landet var mengden 4 900 tonn. Sett i relasjon til dyrka mark stod Stjørdal i ei særklasse. Det er ikke å undres over at nettopp Stjørdal fikk en brennevinsindustri.

William Wessel var en liten sinnatagg. Ingen Gudstjeneste fikk begynne før han var på plass. Det fortelles at en søndag han skulle til kirka hørte han at de ringt i klokkene før han var kommet. Da for han det styggeste han var kar for bortover mot kirka for riktig å ta presten for ikke å ha ventet. Men det fortelles at han i Ljusgravbakken før kirka møtte en drage, hvorpå han ble tvunget hjem igjen - og siden da oppførte han seg mer tålmodig. Kanskje var det Linnormen han møtte, denne skapning som en dag skal bli kirkas bane - og som Stjørdal underlig nok har som kommunevåpen.

Holstein-karene

Fra 1720 til 1758 er det pussig nok fred i nord. Men så presser Tsar Peter den 3 på, og 15 000 nordmenn blir kommanderte nedover til Slesvig-Holstein som grensevakter. Imidlertid blir den svake og tilbakestående Peter avsatt av Katarina II, som innleder fredsforhandlinger. Våre soldater blir liggende sør i Danmark, hvor sjukdommen sprer seg og mange dør. **3 250** kom aldri hjem igjen. Av disse var 349 trøndere, inkl. 8 stjørdalinger. Og de som kom nordover hadde med ”styggjuka” (syfilis). Dødsfallene i alle bygder i Midt-Norge økte med 50% i årene som kom. Denne krigen (uten skudd) har blitt totalt oversett og glemt. Men det er et faktum at ingen krig har kostet flere stridende nordmenn livet. Tragedien med vår ungdom i 1658 fikk nok større konsekvenser, og det var et større antall som omkom i 1718/19 (karolinere + norske sivile), men ikke en gang under andre verdenskrig (1940-45) falt det så mange av de norske væpnede styrker som det gjorde i Holstein. Under verdenskrigen mistet Norge 2 000 av sine væpnede styrker. (handelsflåten: 3 638, motstandsfolk: 2 091, sivile 1 779).

Fra utskrivningen av soldater i 1758 kan det bemerkes at det ble lagt vesentlig vekt på ”exsterieur”. Det hevdes at flintskallede gikk fri. I referatene står følgende å lese: ”...*gandske Fleen skaldet og uanseelig at nedsende*”.